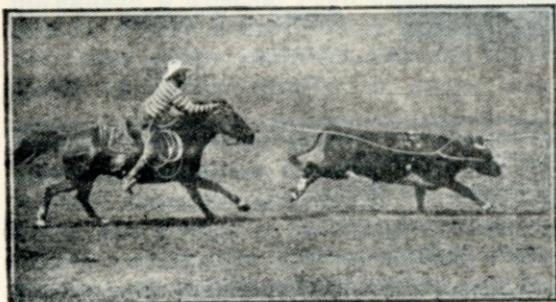

ЗЕНИТ

МЕЂУНАРОДНИ ЧАСОПИС

УРЕДНИК — ЉУБОМИР МИЦИЋ

ПЕТА ГОДИНА / CINQUIÈME ANNÉE 1925

Љубомир Мицић: Хвала ти Србијо лепа —
Branko Ve Poliansky: La face qui siffle —
Маријан Микац: Прво поглавље за конструкцију спознаје. Василије Кандински: Апстрактна уметност — Herwarth Walden: Gedicht
Григорий П. тников: Песма — Риста Ратковић: Музеј — Стеван Живановић: Брука и црна рука — † Гео Милев, Gheo Mileff —
Гео Милев: Септемвриј — Бранко Ве Пољански: Свако јутро свирам — Андра Ју-
тронвић: Говор километарски — Љ. М.: Песник у лудници — М. Е. Годовски: Надчовек. Васпитање, О уметнику — Љубомир Мицић: Варварску кајгану — Драгутин Марић: Сахрана — Војислав Авакумовић: Новиритам по калдрми — Макроскоп.

Бр 36 No

ОКТОБАР/ОCTOBRE

1925

REVUE INTERNATIONALE

DIRECTEUR — LIOUBOMIR MITZITCH

BELGRADE — SERBIE — 36, OBILITSCHEV VENATZ 36

ZENIT

Lioubomir Mitzitch

dans son cabinet du travail.

Redaction du ZENIT
une partie du
ZENIT -- GALERIE

Photo Fran Ebel — Belgrade

У овој свесци налази се музичка композиција
Јос. Штолцер - Славенски: Загорски Тамбураши

Dans cette numéro on trouve la composition musicale
Jos. Chtoltzer - Slavensky: Danse balkanique

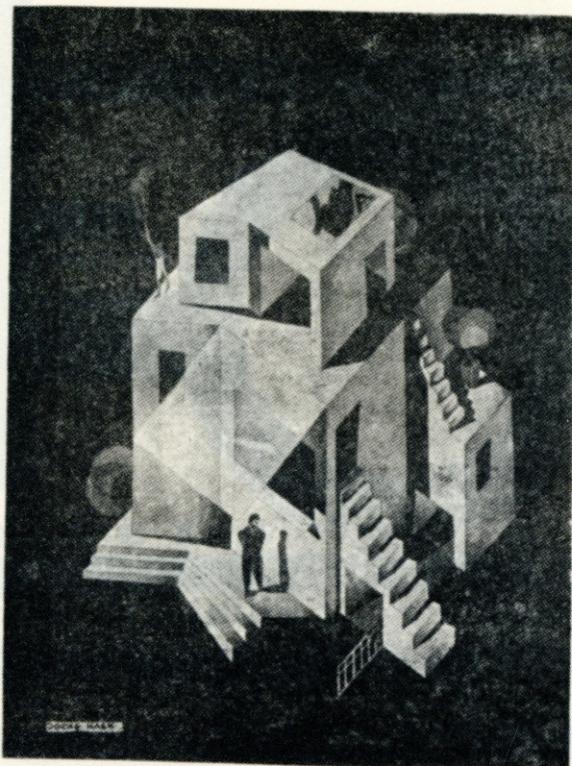
Jo Klek: Вила ZENIT

Original „Zenit-Galerie“ Belgrade

Jo Klek: Villa ZENIT

ХВАЛА ТИ СРБИЈО ЛЕПА

Дуго сам сневало о теби. Цело болно детињство и целу мукотрпну младост — ратова и револуција. Била си бело цвет. Безброј песама отпевали смо у твоју славу. Безброј болова одгудили смо на струнама наших срдаца. Због тебе Србијо, скидали смо црвене звезде са наших црних небеса и носили их дубоко у срцу, дубоко у грудима. Тамо далеко од тебе, преко Дунава, Саве и Дрине — било нас је стотинама хиљада, било нас је милиона, који смо те сневали невину и чисту. Тамо на обалама Стира и Дњестра — било нас је много безимених, која смо пред гладним цевима и високо под вешалима њихали се поносни, због тебе. У сну и на јави, идеални снови наше заробљене младости били су тужна лепота црвених звезда и белих цветова, који су расли из крви наше љубави, за тебе... А данас? Ево, завршено клупко мојих снова, мојих нада, мојих слутња о теби — одмотало се је у првом девичанском додиру с тобом, Србијо Горка. Заблуде празног национализма и моји снови о генију моје расе, разбијени су грубо и свирепо. Ти си их разбила, ти си их сама уништила својом масном песницом. (Нема генијалних раса — има само генијалних људи!). Истина је, био сам суманут после првог сузара. Јер најтеже је поднети ударе од онога кога се највише воле. А ја сам те дуго волео, јер су те толики прегизирали и мрзели, гори од тебе. Па ипак, освестило сам се оснажен и узвишен. Победио сам те у себи и прегорео у зору једног летног дана, у близини неба, у близини месеца, под оним истим звездама, које од искона падају над мојим Балканом. Хвала ти Србијо лепа!...

Једном, твоје патње понеле су високо наша млада и бунтовна срца, која си ти одгајила. Али твој кукавички побачај кога си извршила са нама, вредан је само наше горде патње и наше узвишене самилости — можда чак и опроштења. Ми хтедосмо да те опремимо чисту као младу — за сватове нових идеја и новог човечанства. Али јао, ти нас давиш својим сопственим рукама, Србијо лепа... Забадава, забавља! И у твојим смртоносним кацама, ја пишем само истину: лаж је да ми страдамо ради својих грехова! Не! Ми свесно и устрајно страдамо ради твојих грехова, Србијо. И сигурно је, да ове речи одјекују у грудима свих нових песника ове земље, свих слободних мислилаца, свих нових људи и свих будућника, у чије име говоримо и пишемо, у чије име тако често урличемо, ми нови песници. Али, то никако не свата твоја једина класа људи: сељаци! Не маре зато сељаци у цилиндрима ни сељаци у оланцима. Крканлук брѐ! (Дивне ли аристократије: сељачина — у француском фраку и енглеском цилиндру!). Ти не видиш Србијо, колико су те извргли руглу твоји јџачи и твоји музари. Погледај се у наше огледало! Гледај! Стави се у цилиндар на главу а нису ти скинули опанке са ногу. То је свирепи цинизам твоје бедне буржоазије, то је празно лице твога европејства, Србијо. Како је то тужно и гротескно а гротескно је најтужнија са осмехом на лицу. Ја радо верујем, да свега тога вије свесно твоје бакалинско друштво, које заудара по неизбеживом лоју, које заудара по прљавим сокацима и колеричним клозетима. А тек твоји малоумни политичари и твоји агенти песници и твоји безбројни оци — они су у грдној заблуди ако мисле, да је Европа само у цилиндру а Балкан само у опанку. Којешта, српчићи моји мали. Они ништа незнају о Европи, они ништа незнају о Балкану, они ништа не виде у Русији а нити у Кини. Њихова правнина је јединствено слепа. Њихов видокруг је као слепо црево — близу стомака, у трбуку. Кад би само хтели да слушају, кад би само умели да чују ове наше подвике: доле шупљи европски цилиндар! Доле прљави сељачки опанак! Живели чисти балкански табани!.. Да Србијо, ти си изгубила своју мисао, ти си изгубила своју равнотежу. Ја заправо и не знам, да ли ти уопште постојиш и где се очитује твоје постојање? У уметности? У спорту? У науци? У индустрији? Чини ми се, ти постојиш као скелет без наших горућих дахова. Изгледа ми, ти мирујеш као леш без наших бурних поклика живота. А ми? За нас нико и не пита. Зна се: у име твоје Србијо, ми смо већ дуго привезани на срамни стуб времена. Ми смо попљувани, унижени, исмејани. Ми смо преврени од свих оних које смо ми преврели. Не питај зашто — ми незнамо. Свеједно... Хвала ти Србијо лепа!...

Твоји плодови су слатки као отров а твоје семе је плодносно као песак сахарске пустиње. Чему да се трајно лажемо! Све што је ново и што је младо у теби, мора да се осуши у котлу политичког блата, које без престанка прска наше чисте образе. Политичко блато је цела душа и цело срце твоје, још увек, несрећна Србија. Ох, каква голема заблуда о твојој лепоти! Кад бих само једно могао да докучим: чему су били наши дивни снови о слободи, о правди, о идеалном раду? Зашто су била она гола човечја страдања, под сугестијом твоје прошлости — за твој живот и за нашу будућност тобоже — грешна кћери балканска? Зар су доиста узалуд биле кише наших суза и тешка грцања — у сумрак твој деветстопетнајесте? Зар све то зато, да твоји умни радници буду данас твоја раја, твоји пасторци или трговачки помоћници твојих зеленаша?* Зар све то зато, да ми „пречани“ под твојим кровом будемо странци, али без баснословних привилегија која уживају сви међународни пустолови, крстарећи нашом земљом, као последњом европском колонијом! Зар су све ругобе само зато, што смо носιοци оригиналног зенитистичког духа и лепотворне балканске идеје, која је превазишла све твоје обрезане и ушкопљене мозгове и сва твоја савремена „дела“ бакалинског духа и политичког менталитета! Зар све невоље сносимо само зато, што се банално не грувамо у прса и што ми нисмо као твоји лакаји — песнички плагијатори и културни паразити! Зар уза све нововеке јаде, ти се још ругаш нашој старој љубави, а твоји умни евнуси и твоја кријумчарска штампа награђује нас славом памфлета, славом лудака и славом будала! Нека! Нека буде тако — само да не пане у заборав!
Хвала ти Србија лепа!...

Да бежим од твоје лепоте? Не! То би био узалудан посао. Да бежим иза девет брда, сакрио се неби. Каквих девет брда? Најзад, иза девет сфера и преко девет океана мораћу да бежим, ако нас и даље будеш хранила хришћанским пресним лажима и твојом наказном лепотом. Мораћу да бежим, ако ме и даље будеш прогонила својим божанским гресима: између тамнице и луднице, између глада и самоубиства. Свеједно куда — али нећу сам да се убијем. Упркос свих твојих политичких партија, упркос свих књижевних и уметничких сарафлија, носићу и даље своју заставу, као небо чисту — после побеђених болова, после прекаљених рана, после пригушених понижења. Носићу је високо, највише — до зенита — у борби за победу зенитизма, за преображење будућности и нашег новог човечанства... Не замери Србија: ја не могу да ласкам твојој умишљеној лепоти, као твоји припузи и пеликани. Ја не умем да музем стеоне државе. Ја нисам твој стрвинар ни твој сисавац. Ја сам само песник, слободан и нов. Слободно мислити, први је услов културе. Ја знам, ја видим: све што те данас сачињава — лаж је — брзоплета лаж и циганска подвала. Ти си постала Елдорадо свих европских скоројевића. Твоје дно је плитко, твоји су греси дубоки. Ми хоћемо да продубемо твоје корвто, јер тешко се плови, ако је дно плитко. Али, ти си прерано померила памећу, у најбујнијим годинама свога живота. Ти си по блату проходала после величанственог васкрсења из албанске гробнице глада и слободе. И најалост, после твога васкрсења, у теби нема више слободних и бунтовних духова, у теби нема слободне мисли, у теби нема слободних људи. Зашто? Зашто не допушташ да твоји песници слободно мисле? Зашто смо ти мрски сви ми, који не умемо да пужемо испред твојих ногу? Зашто су ти мрски зенитисти, који сеју ново семе духовне слободе и културне независности, који сеју здраво семе да би се што пре одгајило свима нама, наше заједничко дете — човечанство! Зашто су ти најмилији припузи и ласкавци? Најзад, зашто су жандарми и политичке партије и њихово законито чедо корупција — срж твоје културе и цивилизације?... Уа!... Љуто нас пеку све твоје патње и сви твоји болови... А слава твоје дичне демократије доводи нас до најдубљих очајања...
Хвала ти Србија лепа!..

Јадна је твоја демократија! Твоја демократија је сиромаштво духа, срамно невазнатање и одсуство сваке цивилизације. Ох, како је мрска само твоја национална и званична псовка — која се чује из устију дечака и девојака, која се чује из устију кочијаша и

* Писац ових редова, аутор неколико штампаних књига, песник чији су стихови, есеји, манифести преведени и штампани до данас у дванаест језика — поданик државе С. Х. С., са завршеним филозофским факултетом, отпуштени средњошколски наставник — да се прерани са женом, био је трговачки помоћник у Београду у години 1924. — у петој години после ослобођења!

краљевских министара. То је срамно, срамно, срамно!.. А у венац твоје демократије и твоје правде, ево још један неувео цвет, Србијо: када су хтели револверима да ме убију 9. јуна 1924. у моје стану у Београду — један секретар Министарства Унутрашњих Дела са још једним својим помагачем — на моју писмену доставу Варошком Кварту и на моје усмене жалбе Министарству, ниједан се орган пренуо није, ниједан се параграф пробудио није. Закон се је укочио беспомоћан за мене и за моју жену, који смо пред навалом двају разбојника, закључани у соби, преживели илијаду најсрамнијих псовки и клевета—уз једну кратку вечност самртнога страха. Та шта је за један песников живот — је лви? А када сам ти месецима нудио своју радну снагу само за кору хлеба и ништа више, ти си с презривим осмехом увек окренула главу од мене. Гладан сам молио бар добру реч и обећање, јер нисам могао платити твоје љубави. Ти си увек прозвнала оглушена крај мене радника и гладника, нафракана као париска кокота. Твоји су се слугани само смешили а твоји полтрони трљали судланове. Тако данима, тако месецима, савладан од глади, ја сам се грчио пред вратима твојих каљавих министарстава, плакао сам од горчине и неправде у затвореним кабинетима, падао сам у крило твоје тврде београдске калдрме. А ја нисам био сам. Још нас је било. И још нас има... Хвала ти Србијо лепа!..

Да се разумемо: ми нисмо Турци који тражимо златне дукате и сребрне дарове, за наше радове духа и мисли. Не! Али ми нећемо да будемо нити твоја раја, која треба да плаћа данак у крви и данак у глади — зато, што изграђујемо културу твоје будућности, зато, што смо работници твога напретка. Ми нисмо ни хришћански романтици прошлих столећа, ни потомци самозваних кнезова или светаца. Ми се никако не одричемо живота на земљи, јер за људе други не постоје! На част вам било „царство небеско“! Ја отворено довикујем: не! Ми нећемо да цркнемо под ударцима твојих некултурних министара и твојих политичких кабадахџа. Ми тражимо: дај већ једном да се живе а не само да се умире, Србијо!.. У једној тужној прилици, један твој активан министар дочекао ме је с овим речима „суђено је генијалним људима да гладују у овој земљи“. То није била само подвала, то је био ултрацинизам, на који ја тек данас могу да одговорим: мора, и за нас мора бити места! На овоме свету ми хоћемо живот — пун живот — живот људски, који нам према нашој снази и нашој способности припада. И само на овом свету, ми ћемо се свим средствима борити за свој голи живот и за овај свет. Буди спремна Србијо, јер у нашим грудима још дуго ће буктати несагориве ватре наших страдања, наших понижења и безбројних неправди, којима смо силовани од 1914. — 1918. и од 1918. године до данас. Да, моји дивни земљаци! Силовали сте моју широку душу, мој човечји понос, моју чисту савест и јасну свест, мој нов песнички лет — моје девичанство поштенога рада, који припада свима људима, па и вама. Зато је ово мој први одговор на све ваше клевете, свима од Триглава до Солуна. Ово је моја нужна самоодбрана против безобзирног силовања мога мозга и свих мојих осећања. Самоодбрана је право свакога човека на чiji се голи живот злочиначки насрће. Ја се с правом буним јер буна је основно и људско право сваке неправде, сваког понижења. Буна и самоодбрана, то су дужност и право сваке независне мисли, сваког новог песника и сваког гаженог човека. Гласно и јасно: протестујем! Скидам са себе све срамне клевете и подвале, с којима су ме насилно огрнули твоји саможиви сисавци и такозвани хуманисти, не могавши ми навући ни мртвачки сандук ни лудачку кошуљу. Протестујем! Србијо, бацам теби у образе прљави плашт и смрдљиве пелене твоје бедне деце. Протестујем! Протестујем! Ја протестујем али не судим и не оптужујем никога појединачно. Као зенитста песник, стојећи ван свих политичких странака — ја сам изнад свију класа, јер не признајем класа. Има само људи и нељуди! Сви сте ви за мене једно — нељуди! А сви заједно сачињавате оно тужно балканско вретено што се зове Србија или Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца. И зато Хвала ти Србијо лепа!..

La face qui siffle

Je suis éternel.

Ainsi parlait-il. Il était Muhamed, mais il s'appelait Kor. De la vitesse d'un rayon du soleil court la haine à l'usine des mondes imaginaires du Kor.

Kor saute par-dessus le tour.

Le tour sonne la catastrophe.

L'amour de monsieur Kor attendait sur un objet monumental. L'amour de Kor détruit les tenebres à l'horizonte.

Kor n'est pas un criminel.

Kor est un candelabre.

Le candelabre emprisonne le soleil.

Le soleil emprisonne les siècles.

Kor emprisonne les points d'interrogation.

Kor casse les labirintes.

Dans la tête de Kor racille la demande éternelle

Kor ferme les yeux et voit des innombrables
merveilles.

Il regarde: les hommes volent dans les abîmes.

les abîmes courent dans les violines.

les violines tombent sur les lunes.

les lunes pressent dans les serveaux.

les serveaux coulent dans les rues.

les rues montent à coq.

les coqs chantent dans les trains

souterraines des milliardaires.

les trains souterrains pressent dans

les chaussures.

les chaussures du milliardaires cas-

sent les crans.

SUR LE CRANS TOMBENT LE COSMOS.

La face du Kor est la locomotive.

La face du Kor siffle devant les tounells

Les yeux du Kor sont des lampes percantes.

Les yeux taillent les tenebres.

Les tenebres sont la symphonie de l'horreur

OU SONT LES RAILLES DE L'HOMME?

J'ai trouvé.

Kor a mis en fer l'atmosphère

La face du Kor crie dans l'atmosphère en
flammes.

1921.

(Traduit du serbe par V. Skerlitch)

Branko Ve POLIANSKY -- Belgrade

Dernière heure

Paris 16. sept. 1925. — Le grand poète zenitiste BRANKO VE POLIANSKY, célèbre par son talent fantastique, est arrivé aujourd'hui à Paris.

Mr. Poliansky est le collaborateur constant, correspondant et l'homme de confiance du „Zenit“ — revue internationale à Belgrade.

Прво поглавље за конструкцију спознаје.

Човек не сме бити задовољан тиме, да његова мишљења свршавају у мирисавом „сандучету за писма“ које младе даме, или да издишу у лалокама које берзе, или да играју фудбал по ћелавој глави политике.

Имати посла са љубави, слично је, као играти се са опцом. Интересантно, духовито, глупо и опасно. Али играти се са опцом није потребно а љубити не само да је потребно, него, мора се љубити. То је разлика!

Није потребно, да боли често узнемирују дух. Постоји одличан серум против боли: запослити дух размишљањем. (Сем ако човек не осећа извесно задовољство, када пати!)

Зашто ви трпите?

Друштво није искрено. Људи су магарци. Налазите се у неизвесности о верности љубљенога или љубљене. Каква ће бити будућност? Трпите зато, јер машта води у насмејане и слатке крајеве, док је реалност тако пакосна. Без сумње, то је оно душевно, што људе чини несрећнима.

Треба спознати, да је наш гурави живот, са својим нашминканим људима, ипак лепши од људи и слика, које ствара маштање. Бонбон, кога себи замишљамо. возећи се у кљуну маште, не вреди ни једне флаше колоњске воде последње врсти као на пр. „Људевит XVI.“ Не вреди чак ни једне флашице ликера господина Арка, — ако допустимо, да ради маште изгубимо контакт са земљом, и ради снова плашимо се живота. Живот, који нам сваке минуте баца у лице прљаве рукавице, ипак има ту вредност, што можемо успети, да и ми њега који пут погазимо, и ако он настоји да погази нас. То је опасна борба, али није узалудна. Опасно је и родлати се, што људи не морају да чине!

А трпети ради друштва? О, још и ту част коже учинити! Треба се издигнути изнад неискреног друштва. Окренути му леђа, и радовати се, што смо успели да му окренемо леђа.

Страховати пред разочарењем у идеалу? Ништа се чешће не догађа, него да се људи разочарају. Кад се остаје код разочарања, ни онда не сме да дође до сукрвице.

Не треба у људима гледати гвожђе!

Не треба у свету тражити вансветско! Настојмо да будемо и богови и животиње, а да увек останемо људи!

(На броду „Кајмакчалан“)

Маријан Микац — Браила

АПСТРАКТНА УМЕТНОСТ

Данашњица може се схематски обележити следећим појавама:

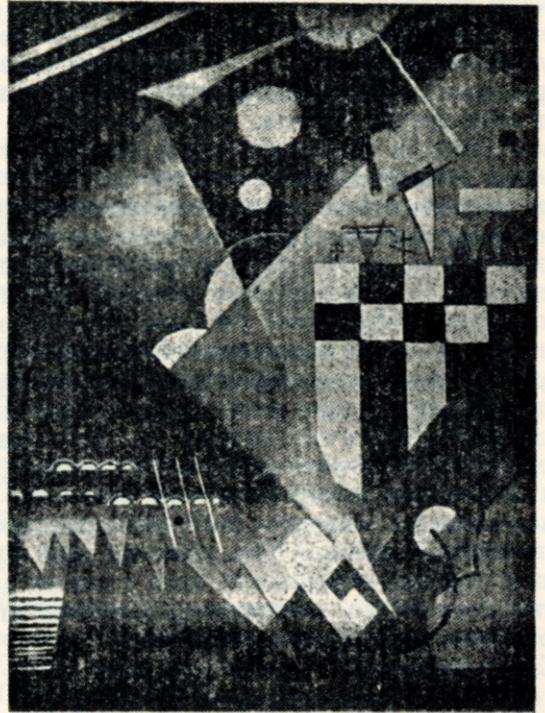
1. Скретањем материјалних појава и чињеница, које су као површине кретања непрекидно извргнуте посматрању.
2. Скретањем духовних појава и чињеница, које су повезане са првима, делимиче јасно а делимиче нејасно; као кретање које се дешава у дубинама и које се данас може запажати врло ретко у облику појединих феномена.
3. Полаганим, нарочито полаганим скретањем тачке гледишта за оцењивање вредности, које је везано са оба горе споменута догађаја. Овда *превратом* којим се полагано оставља спољашњост и врло полагано креће се ка унутрашњости.

Овај догађај, који се тек у сасвим појединачним случајевима излаже посматрању, природан је претеча једне од највећих духовних епоха. Међу осталим — што је обзиром на апстрактну уметност од одлучне важности — пресађује се главни основ из материјалног у духовно тако, да дијаметрално придржава ону важност која му припада. Ако се уметност не развија, с једне стране само као практична и целисходна прилика а с друге стране као *l'art pour l'art* који лебди у ваздуху — ступиће најзад у пуну снагу њезини односи и везе са другим духовним областима, и најзад са целином „живота“ у свеопштем смислу. Онда ће уметност деловати са толиком животодамом снагом и јасноћом, да ће данашње сумње о њеном значају и праву изгледати као резултат једне загонетне заслепљености.

Врло лако је могуће, да се међу осталим савременим догађајима одиграва данас и један специјалан случај — скретање уметничког центра, које у последњој основи значи прелаз од романског ка словенском принципу — од Запада ка Истоку.

Унутрашња вредност и релативна вредност спољашњег, које тек у унутрашњем налази своју оцену, основа је руских „сељачких судова“, који су се развијали слободно, без западно-европског утицаја (римско право). Она се је одржала и развијала се даље, до револуције, чак и код поратних судова, које су образовали руски слојеви, у пркос утицаја Западне Европе.*

Овде је корен све дубљих прелома међу уметничким покретима — са романским тенденцијама с једне стране, словенских и германских с друге стране — за чије односе данашњица је меродавна. Овде је почетак апстрактне уметности. За оправдање њеног постојања, њој је безусловно потребно, сем питања спољне форме (као што се то претежно види у „конструктивизму“) *унутрашња вредност уметничких елемената*. Ово тврђење је одлучујуће: немогућност или духовна неспособност следити га, искључује улажење у нови свет.

Кандински

Kandinsky

* На моје велико изненађење, посматрао сам ову појаву пре много година приликом истрага руских сељачких судова. Доцније, пронашао сам и њено често тајанствено дејство, у разним појавама рускога живота. На ову основу морам да сведем и велико дејство Достојевскога у Западној Европи.

Код хладног и спољњег оцењивања, које почива само на себи, односно формалнога у уметности (и у „животу“) — дела апстрактне уметности мртва су. Као главни основ, овоме се прикључује унутрашња вредност формалнога у најширем смислу, што чини апстрактну уметност живом.

19. столеће, посматрано данас, силно је логично и све брже је спремање за ово гледиште, а према томе, за апстрактну уметност. Најпре спољна вредност морала је да учини предрадне, у чему је формално, многообдарени француски народ, морао преузети улогу најподеснијег оруђа. Ова бесвесно изведена мисија, нагло је испољила француску уметност, која је до тада била од врло малог утицаја. То испољавање на пољу француског сликарства толико је напредовало, да је оно исто тако нагло, било признато од свих других земаља, као светски узор и светски мајстор.

Економски је било мудро — 1. нагомилати, 2. растворити, 3. *подврћи спољној анализи* најпре спољни уметнички материјал. Ови задаци били су изведени тачно према плану од импресионизма, неоимпресионизма и кубизма.*

По извршењу овога задатка крајње могућности, да се из постигнутог повуку и унутрашње конзеквенце, морала је француска уметност да напусти овај пут и да се опет окрене ка телесном — што она данас и чини. Није тешко предвидети, да ће се француска уметност ако остане верна свом спољњем романском принципу, спет морати повући у позадину, из које је дошла на светло, готово пре једног столећа.**

Врло су значајни догађаји у германској души. Они су се могли примећивати, у појединим случајевима већ пре рата. Најпре је настало свеопште одушевљење за руску књижевност у коме се је обично почело са Достојевским — што је врло значајно. Оно је даље водило преко руског позоришта ка игри, музици и најзад до песништва. Природно је да Немац није у стању да види свеопште јасно и до дна, оно чисто руско у руској спољашњости — пошто је Русија присиљена, да прелази последњи чин спољно материјалистичког развоја. Због тога ни сами Руси не могу да суде о овим разликама.

Ипак, све ове појединости нису у стању да надгласају данашњи звучни троглас: романство, германство, словенство... Судбина апстрактне уметности чврсто је везана са звуком појединих гласова овога трогласа.

(Свршиће се)

С оригиналног рукописа превела Нина--Нај

Василије КАНДИНСКИ — Вајмар

* Покушаји, да се дође до апстрактних вредности, као на пр. „пуризам“ — пошто су били бесвесни и пошто су стајали по страни, морали су остати без важности а због тога нису могли ни успети.

** Тако се има разумети данашња реакција у Француској, коју следе у свим земљама сви они, што трче за Француском.

ВАСИЛИЈЕ КАНДИНСКИ, велики је и чувени руски мајстор — уметник и идеолог једне нове епохе у сликарству. Он је отац апстрактног или тзв. апсолутног сликарства. Рођен је 1866 год. у Москви, где је свршио универзитет а доцније минхенску уметничку академију. Дакле, стар је 60 година па се још није „опаметио“, још није напустио своју „лудост“. Све што је савремена Немачка дала у теорији и у делу — текло је из једног великог словенског извора — који се зове Кандински. Цео тзв. „експресионизам“, само је далеко разрађивање (и теоретски и практично) Василија Кандинскога.

За време револуције, год. 1920. био је професор на московском универзитету, у одељењу за нову уметност (1) а вице-председник Академије Наука и Уметности, такође у Москви. Сем тога, он је први почасни председник великог Музеја Нове Уметности у Њујорку а до недавно је био професор на чувеној „Staatliches Bauhaus у Вајмару, коју је из шовенских разлога тириншка немачка влада прошле године затворила. Написао је неколико значајних дела, која су готово сва преведена на разне језике, уз издања богатих монографија његових радова. Његово најчувеније дело „Духовно у уметности“ штампано је још пред рат. Сада завршава једно синтетичко и велико дело о уметности уопште.

Овај есеј кога доносимо у „Зениту“ написан је нарочито за „Зенит“ у коме је први пут у нашој земљи и писано о Кандинскоме 1921 год. Његови оригинални радови били су такође први пут изложени у овој земљи на „Зенитовој“ међународној изложби нове уметности, у Београду 1924. год. а репродукцију његовог најновијег дела доносимо у овој свесци.

Deine weisse Haut schimmert im Sterben
 meiner Augen
 Morgenglanz meiner Abendsehnsucht
 Ich aber springe über das Gewölk meiner
 Tage
 Ich aber taumele im Geheul meiner Sinne.
 Deine weisse Haut leuchtet in meine Wirrnis
 Wölben deine Schenkel sich in nehmender
 Abwehr
 Blickt dein verschlossenes Auge in meine
 geöffneten Glieder
 Dein Leib blüht im Sterben meiner Augen
 Dein Leib atmet dem Stürmen meines Blutes
 Gib mir den Kelch im Sterben meiner Augen
 Blind lass mich in deinem Schosse weilen
 Aus Nacht verstossen in dir geborgen

Hervarth WALDEN -- Berlin

ПУТИ КОТОРЫЕ МЫ ИЗБИРАЕМ.

Нет времени, которому б родиться
 Не захотелось в рокоте машин,
 Нет времени, которому бы птицей
 Не захотелось петь над пажитями ржи.

Нет роц, которые б не знали
 Что значит утра вздыбленный пожар,
 Нет молнии в селянском мае,
 Что не повторена в лелеемых межах.

Нет осени, которая б не окружала
 Э-задой теплою сердца,
 Нет зорь, которые б не зажигались
 В очей задумавшихся озерцах.

И мира нет, который бы не заслонила
 Крылом летуньи — ласточки любовь,
 Ей резать воздуха синеющие жилы,
 Ей волн поймать разымчивый прибой.

Но есть пути, которые мы избираем,
 Они ведут чрез кряжистый октябрь,
 И вот Россия, как дредноут вздрагивая,
 Идет в открытые моря.

Нет времени, которому б остановиться
 Велел мифический Навин,
 Нет имени, которому бы птицей
 Не захотелось пет над пажитями нив.

Григорий ПЕТНИКОВ -- Москва

Музеј

Сан, јава, небо, бог, живот, смрт —
 све је фикција, фикција и маска:
 важно је да шета, охоло шета
 отмена мазга.

Само сам у марамицу џепну
 шапутао љубав
 и на тврдом кукурузном хлебу.

Кроз болни мој Санџак
 режале су оружане сенке предака
 у кланцима залеђеним.
 Планино, туго, збогом, ја одох у музеј
 кроз који трамваји јуре
 пуни избљуване љубави моје.

Њиха се над свима, њиха
 разапета банкнота мултимилијардера бога.
 Помозите милостивом господину да устане
 с ручка
 јух, помозите му да прочита мој чланак:

Онанизам у тамницама
 Додајте милостивој журнал
 да види изложбу леђа у Лондону

Мадмазеле једу чоколаду
 пролетери лочу алкохол.
 Свуда јасна или нејасна заповед:
 Покри се ако flesh да живеш

Покри се, покри се, покри се.
 Само за мисли предате
 у гардероби
 одговара се

Па шта ће моја сала осветљена музиком
 пуном лептирова?
 И шта ће бомбе смеха?
 Све је музеј.

Риста РАТКОВИЋ — Београд

Брука и црна рука

Све у стиховима звучи као праван стомак
 Моје дубоко је убеђење
 Када човек хоће да буде глуп и дубок
 Онда пише стихове
 О чичи Мији и тетки Лији.

Стеван ЖИВАНОВИЋ — Загреб

„Nous sommes certainement des Barbares puis qu' une certaine forme
 de civilisation nous écoeure“

Un peu du zénitisme (mais beaucoup!) sous le nom
 des surréalistes. N' est pas mes chers surmessieurs?

L. M.

Бугарски песник Гео Милев, наш пријатељ и друг, мртав је. 11. јуна 1925. његов леш месарски исечен на комаде, нађен је у једној шуми покрај Софије. За време народних погрома, био је хапшен неколико пута. А после чувеног атентата у цркви Св. Недеље суђен је од војног суда на годину дана тешке тамнице и 20 000 лева глобе, ради „величања револуције“ — у једној поеми! Да свирепост буде очигледнија, невина поема „Септембар“, која је Милева стала младога живота, не садржи нигде ни једну једину реч: револуција! „Септембар“ је само песников тужни споменик великим страдањима бугарскога народа. Поема „Септембар“ је огорчен протест песников против тужне балканске и људске кланице — Бугарска & Кобург а. д. — коју је силовито зајачао наследник Великог Инквизитора, професор Цанков. Људождер Цанков некажњено силује бугарски народ већ трећу годину — страшно гутајући очајне крикове својих жртава. Поред десетака хиљада именованих и безимених — и песник Гео Милев принесен је на жртву Цанкову, Богу свих европских људождера. Часопис „ЗЕНИТ“ и сви песници зенитисти, придружују се тузи и болу његових пријатеља и другова, у колико их још има у животу. Наш бол је неисканан и ми не трошимо сувишних речи. Бол, који нам је сузе нагнао на очи не може се изговорити. Сузе се не могу исписати речима. Али зато, у име мртвог друга и песника Геа Милева, ми протестујемо пред мрким лицем нашег континента и пред насмешеним лицем нашминкане Европе, која равнодушно гледа ово људождерство, скрштених руку. Зашто Европо, зашто не спасаваш углед твога хришћанства и твога хуманизма, тамо где је то најпотребније? Какви су то твоји рачуни и твоји интереси, да и даље буде тако?... Ми у име новог Балкана протестујемо против твога штићеника, молеха и људождера Цанкова — још пре него доспе да пожедре све бугарске песнике — још пре него доспе да пожедре цео бугарски народ!..

Септембра 1925.

Љубомир Мицић

Le poète bulgare Ghéo Mileff, notre ami et camarade, est mort. Son cadavre bouchérement coupé, est trouvé le 11. juin 1925. dans une forêt près de Sofia. Au temps de persécutions nationales, il a été arrêté maintes fois. Et alors, après l'attentat dans l'église de „St. Nedelia“ devant le tribunale militaire on l'a condamné à un an de prison grave et 20.000 lei d'amende, l'accusant d'avoir „glorifié la révolution“ — dans une poème! Pour quela cruauté soit plus évidente, la poème innocente „Septembre“, à cause de laquelle le poète Mileff devait perdre sa jeune vie ne contient pas un mot: révolution! La poème „Septembre“ n'est q' un monument triste du feu poète, laquelle fut crée aux grandes martyres du peuple bulgare. La poème „Septembre“ est la demonstration aigrie contre l'abattoir dans les Balkans: Bulgarie & Koburg S. A., lesquels pays a monté brutalement l'heritière de grande inquisiteur, le professeur Tzankoff. Le cannibale professionnel Tzankoff oprime le peuple bulgare déjà trois an — fermant les yeux devant les cris des desespéré, devant ses victimes. Auprès de myriades nommées et anonymes — aussi le poète Ghéo Mileff était offert en sacrifice à criel Tzankoff — à dieu de tous cannibales européens. La revue ZENIT et tous les poètes zenitistes, prendent le part dans la tristesse et douleur des ses amis et camarades — s' ils vivents encore. Notre douleur est ineffable et nous ne depensons de mots superflus. Nous ne pouvons pas prononser la douleur qui nous a excité les larmes aux yeux. On ne peut pas écrire des larmes.

Contre la cruauté commise sur Ghéo Mileff, poète assassiné et notre camarade nous protestons devant la face noire de notre continent et devant la face joyeuse de l'Europe poudrée, qui regarde indifféremment avec bras croisées, ce cannibalisme contemporaine. Pourquoi l'Europe, pourquoi tu ne sauve pas la dignité de ton christianisme et l'humanisme là, ou ce serait la plus grande nécessité? Quelles spéculations et quels interets as-tu, de continuer ce jeu sanglant?

Nous les autres, nous protestons au nom de Balkan nouveau, contre le moloch, ton protégé, et contre cannibal Tzankoff — avant qu' il aura du temps de dévorer tous les poètes bulgares — avant qu' il aurait du temps de dévorer toute la nation bulgare.

Septembre, 1925.

Ljubomir MITZITCH

Jos. CHTOLTZER - SLAVENSKY

DANSE BALKANIQUE

Јос. ШТОЛЦЕР - СЛАВЕНСКИ

ЗАГОРСКИ
ТАМБУРАШИ

За ЗЕНИТ преписао аутор
Издање међ. часописа ЗЕНИТ Београд

1925

Pour ZENIT transcrit par l'auteur
Copyright by ZENIT revue int. Belgrade

ЗАТОРСКИ ТАМБУРАШИ.
(Dance Balkanique.) Jostp Stojcev-Slavenski

Ferree pesante

Piano
original pour
2 Euxies
en tacha

Handwritten musical score for the first system. It features a piano part on the left and a violin part on the right. The piano part includes a dynamic marking of *fffz* and a tempo instruction *poco a poco accelerando et*. The violin part has various ornaments and accents. The system concludes with the instruction *Diminuendo* and a dynamic marking of *mf*.

Handwritten musical score for the second system, primarily the violin part. It includes a dynamic marking of *mf* and a tempo instruction *Allegro energico*. The system ends with a dynamic marking of *ff* and the instruction *Hay!*.

Handwritten musical score for the third system, primarily the piano part. It features a dynamic marking of *mf* and a tempo instruction *Allegro energico*. The system ends with a dynamic marking of *ff* and the instruction *Hay!*.

Handwritten musical score for the fourth system, primarily the piano part. It includes a dynamic marking of *mf* and a tempo instruction *Allegro energico*. The system ends with a dynamic marking of *ff* and the instruction *Hay!*.

Handwritten musical score for the fifth system, primarily the piano part. It includes a dynamic marking of *mf* and a tempo instruction *Allegro energico*. The system ends with a dynamic marking of *ff* and the instruction *Hay!*.

Handwritten musical notation for the first system, featuring a treble and bass staff with various notes and rests.

Handwritten musical notation for the second system, including dynamic markings such as *f* and *ff*.

Handwritten musical notation for the third system, showing complex rhythmic patterns and articulation.

Handwritten musical notation for the fourth system, with various musical symbols and slurs.

Handwritten musical notation for the fifth system, featuring a mix of note values and rests.

Handwritten musical notation for the sixth system, concluding the page with various musical symbols.

Handwritten musical score for piano, consisting of five systems of two staves each. The notation includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 2/2. The music features complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes, and various dynamic markings such as "ffz" and "ff". The score is densely written with notes, rests, and slurs.

Latar
1912.

ГЕО МИЛЕВ: СЕПТЕМВРИЙ

3.

Народа възстана —
— съ чукъ
въ ржката,
обсипанъ съсъ сажди, искри и сгурия,
— съсъ сърпъ средъ полята,
просмуканъ отъ влага и студъ :
хора на черния груд
съ безглаголно търпение —
(не гении
таланти
протестанти
оратори
агитатори
фабриканти
въздухоплаватели
педаанти
писатели
генерали
съдържатели
на локали
музиканти
и черносотници)

А

селяци
работници
груби простаци
безямотни
неграмотни
профани
хулигани
глигани
— скотъ като скотъ:

хиляди

маса

народъ:

хиляди вѣри
— вѣра въ народний възходъ,
хиляди воли
— воля за свѣтъл животъ
киляди диви сърца
— и огнь евъ въ всѣко сърце
хиляди чрни ржце
— въ червения кржгъ на простора
издвгнали съ устремъ нагоре
червени
знамена
развѣни

високо

широко

надъ цѣлата въ трепетъ и смутъ разлюляна
страна:

на бурята яростенъ плодъ :

Хиляди —

маса —

народъ.

7.

Започва трагедията! —

8.

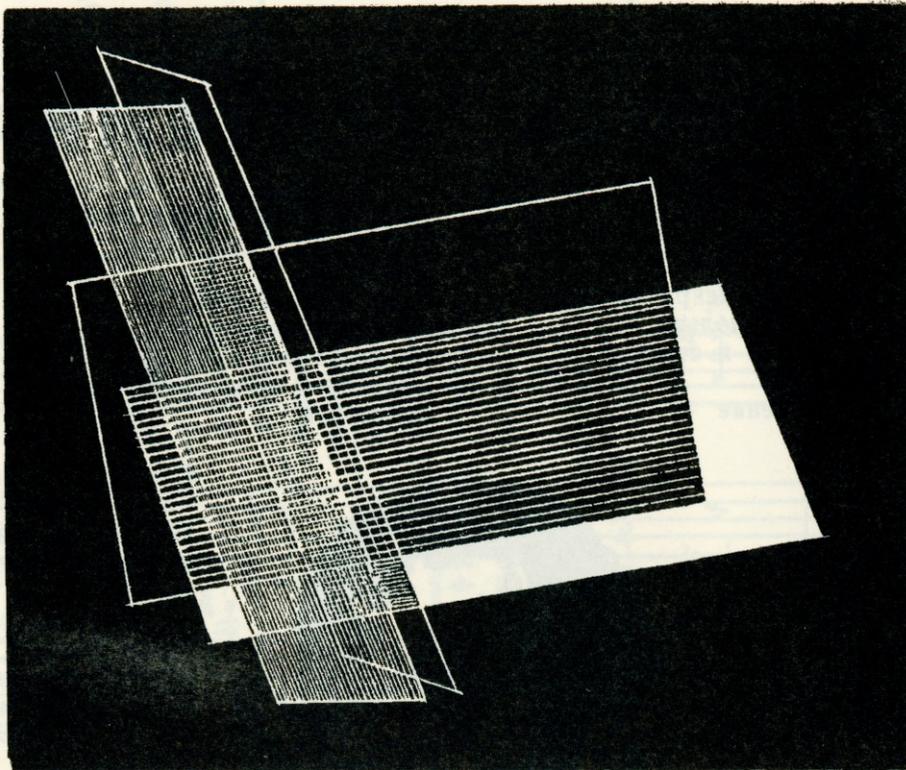
Първитѣ
паднаха въ кърви.
Метежниятъ устремъ
бѣ посрещнатъ съ куршуми.
Знамената изтрѣпнаха
пронизани.

Планината гърми...
Тамъ горе
далечни и близки хълми
потъмнѣха обнивани
съ хора
— плъзнаха
черни редици:
редовни платени войници
и разлютена милиция —
Всички тѣ знаятъ:
„Отечеството
е въ опасност!“
Прекрасно:
но — що е отечество? —
И яростно лаятъ
картечници . . .
Първитѣ
паднаха въ кърви.

Задъ далечнитѣ
върхове

забумтѣ артилерия.
Затрепераха
градове
и села.
Мъртви тѣла
— окървавени трупове —
застлаха
склонове
валови
пжтища — —
Съ извадени саби
кавалерийски отряди подгониха
разбититѣ селяни
— доубивани, стреляни
съ шрапнели, фугаси
— бѣгащи въ ужас на всички страни,
догонвани въ кжщитѣ
и съсичани там
съ кървави саби
подъ низкъ сайвант
средъ писъкъ
на изплашени баби
деца и жени...

Moholy-Nagy

Свако јутро свирам

Нисам бадава играо лудило
По овоме свету,
Успео сам у лобању да наместим машину
Која мисли.

Шта мисле моје водене очи
Гледајући овај вашар историје
То само ја знам.
Другови моји
Што равлевате по улицама Пекинга
Млјуду крв
Чујте!

Вас водем и вас молим
Пружите ми вашу жуту руку
Да не погинем од стида
Да ми не пукне овај крвави центар
Што ме свако јутро буди и зове
На нов подвиге умирања.
Шарено лудило свирам зубима
Пљујем на сунце
Да помрачи.
Груди моје,
О моје груди већ труну
Јер ваздух наш трује и убија
На здравље историјо!
На здравље!

Бранко Ве ПОЉАНСКИ — Париз

Говор Километарски

Бископска брзина
Филм
Највећи проналазак свих времена
Гледање северњаче, мисли министарских

седница
„Телеграфско гледање и бежична телефонија“
Страшила прогреса и будућности
Радиофилм фотографског говора
1929 – 1925 – 26 – Берлин – I. депеша
Вулкански кратер улази у земљину језгру
Кључа на платну
Гигант *Барбарогеније*
Електромотор светли без жица
Пишем *Зениту*. Видим Јулија Цезара и
Александра Великог

Гејзир гледам у Сплиту
Говоре Марсовци о радију и филму
Елеватори су пропали у утроби брода
И напуњају вагоне
Нема их
Убило их време
Убио их човек
Дуже их човек знаде
Он
Барбарогеније
Гледам говор
Чујем време.

Андра Јутроник -- Сомбор

ПЕСНИК У ЛУДНИЦИ

Један песник силом у лудници а његови рукописи нађени код њега, оглашени за „радове умоболних“

Покојни часопис београдских књижевних снобова, којима је Фројдова психоанализа помела и оно мало мозга што га имају — по узору на своје француске претече надриреалисте — штампао је у свесци од 21. јануара 1925. међу радовима умоболних и неколико лажних сведочанстава. Њихово незнање и шарлатанство је очигледно, а све се је десило „љубавношћу г. Др Радослава З. Лозашића, асистента клинике за душевне и живчане болести у Београду“. Прелиставајући смоенуту свеску, моје изненађење било је огромно. Нисам се одмах снашао. Помислих — да и ја не сиђох с ума под утицајем неких нормалних „записа из помраченог дожа“. Али, то ипак није био случај, јер моје занимање је „лудак на слободи“, како ме окрсти један хрватски дневник. Моја сећања из 1921. год. нису ме издала. Отштампани фрагмент „Генева Уметности“ познавао сам и читао у рукопису још много пре несрећне судбине његовог писца, који је силом оглашен за лудог и затворен у београдску душевну болницу. Споменути напис толико се разликује од осталих, баш колико један нормалан човек од лудог, у најобичнијем смислу тих речи. Његови пртежи из романа „Вампир“, за мене нису могли да буду никаква тајна, нити икакав докуменат о помрачењу ума. Они су сувише јасни, сувише реални и нормални, а надасве њихови ексактни коментари, који се односе на живуће и мени познате личности из његовог најужег живота. За познаваоца његових фамилијарних прилика — тог исходшта свих несрећа овог унесрећеног младића — који, гоњен од свога богатог оца, нашао се је у лудници. Код њега нађени рукописи толико су нормални, колико и све безбројне исповести фантастичних и горких доживљаја у свету. Тај назови лудак нема материјалних средстава да се ефикасно бори против свога оца и он је у неравноправној борби подлегао. Под видом „лудила“ издат је на милост и немилост лудначих вертера, после многих авантура. Како је само гротескна она званична изјава, да „болује од псеудологије фантастике“. Колико је несрећна и сиромашна дијагноза лекарских псеудологиста! Питам вас господо, има ли уопште људи у свету, који не болују од псеудологије? Ако је сама псеудологија доказ о помрачењу ума овог младог песника (а то није споредно, да је он песник!) онда је цео Београд једна лудница и 200.000 његових становника болује од псеудологије. Сви песници овога света, сви уметници, сви велики умови и философи, пружају јасне и најочитије доказе псеудологије. Али нигде у свету лекарски дилетантизам и општа културна неваспитаност није дошла на ову мисао, да људе са бујном маштом (нарочито песнике!) ради тога лишавају слободе. Још се није десило случај, да су нечији рукописи, само зато што су нађени под кровом душевне болнице, оглашени за радове умоболних путем јавне публикације, као што је овај скандалозан београдски случај.

Ја апелујем на све људе, који су у овој области надлежни, да се заинтересују за несрећну судбину овог младог човека. Ја апелујем на све, да Мирослав Фелер буде што пре пуштен на слободу, јер и ако није ушао луд у лудницу, он после толико времена у њој, мора најзад да полуди. Прича о његовој судбини је велика и горка. Ја се овде нећу да упуштам у њену суштину. Али понављам само, да је његов случај један социјалан и културан скандал првога реда, који, када би се потпуно расветлио — изазвао би можда и светску сензацију.

Мирослав Фелер је син чувеног фабриканта из Загреба, чији је производ познат у свету, под именом „Елза-флуид“. Његово књижевно име је *Мирослав Евгенијкић-Годовски*. Он је аутор штампане књиге стихова *«Скок у Етну»*. Уредништво „Зенита“ располаже са неколико његових рукописа, који нису били објављени, пошто са нашег гледишта нису задовољавали. Али као докуменат, они ће сјајно послужити, да оборе једно лажно надри-књижевно и надрилекарско сведочанство и једну безобразну мистификацију. Они су јасан доказ, да књижевни снобови и лекарски дилетанти нису способни ни веродостојни, било каквих сведочанстава.

НАДЧОВЕК

Ради се надчовеку. Само надчовек може живети нови живот. Мој надчовек је фактички над-човек. Он је једна варијација човека. Он је нова *species*. Као што се од хелија до човека развијају врсте и прелазе једна у другу тако је и код човека. Као човек тако и биљке, тако и животиње варирају: у домаће биљке, у домаће животиње, које су над-биљке и над-животиње, које су нове врсте — тако желим да човек сам себе варира. Ствар је могућа, доказано могућа. Штајнохова варијација полова није први доказ за могућност варијација на човеку.

Треба уочити велико здравље. Све оно што надчовеку онемогућује прави живот треба укинути варијацијом. Исто тако, треба уочити предуслове који мањају, па и њих постићи. Треба напр. варирати менструацију код жена. Треба варирати семе у толико, да се ерекција више не постизава сензорним живцима већ моторним, услед воље. Треба дотерати пет чула. Треба дотерати органе пробаве тако, да се може хранити једино храњивим тварима, што би потребу хране редуцирало за једно 70% до 80% и т. д.

Ради се дакле о правом надчовеку, који би услед варијације, душом и телом стајао над човеком. Надчовек (који више неће бити роб секса и т. д.) биће слободан и способан за нови живот. А таквог човека, одмах кад се роди треба приправити за нови, велики живот.

ВАСПИТАЊЕ

Душевно васпитање ваља после укинути. Душа надчовека треба да се од првог часа развија слободно. Треба јој давати само фактично знање, знање од других стечено. Цело васпитање има да се односи на тело. Кад се надчовек роди, ваља настојати, да му се тело још дотера нечим отпорним и ослободи свих инклинација ка болести. Ако ће се његово тело доиста све више дотеривати, продужиће се телесни прогрес. Исто тако ће се наставити душевни прогрес, ако се душа буде пустила, да се сама развија. Данас је погрешка, што стари желе младе себи једнаке. То значи стагнација. Исправније је, да стари желе младе веће од себе и да сами од њих још уче.

Уз такве услове, такав човек би могао живети великим животом и бити срећан. У великом животу, сви људи били би уметници или научници, што се спаја у исто са изразом: ствараоци. Сви би били људи великога здравља.

О УМЕТНИКУ

Такви људи носе у себи предуслов среће. Стварање им даје непрекидну срећу. Они су слободни и пошто стварају ново, љубе и верују у нове. Они су слободни и не верују у ауторитет старога.

Нема предрасуда. Етика је за уметника непотребна, немогућа. Врховна му је етика — стварање. Етика је потребна само малим људима, који живе данашњи живот — без другог циља, сем што боље и угодније телесно заједно живети. Етика није ништа друго него скуп заповеди које су предуслов могућности „заједничког живота без вишег циља“.

Ево! Сви парциални проблеми етике, који су пунили целе библиотеке (сексуални, брачни, социални проблеми) опадају, ако живе само — ствараоци.

Свет ствараоца у лепоти — моја је велика чежња.

Свет малених у мочвари — моја је велика бол.

Мирослав Евгенијић-ГОДОВСКИ

Lisez l'oeuvre zenitiste

Vien de paraitre

Lioubomir Mitzitch

AVION SANS APPAREIL

Prix 3 fr.

poème antieuropéenne 1922

Prix 3 fr.

Варварску кајгану

Испићемо девет акова звезда
И појести хиљаду вагона српскога неба
Ако балканске очи не искључу мозак
западне културе
Ако источне дуге не полочу европску крв.

Шта ће нам само крв
Сама крв је напаст
А напаст је свима — геније.

Да
У честој крви утопићемо очи ваших
водених ид. ја
На жару нашег погледа пржићемо генијалне
мозгове

ВАРВАРСКУ КАЈГАНУ

Иде барбарогеније
Луди зенитиста барбарогеније
Барбарогеније: дивна слика и врелика бурне
помисли
Барбарогеније: спасоносни пилот
варварских идеоплана.
Љубомир МИЦИЋ — Београд

Сахрана

Госпођице Васивно,
Изволите примити и овом приликом,
Изјаву мог нарочитог поштовања...

Од шамара свакидашњице
Умрле су без тестаментa
Моје визије наранџасто — плаве.
Очи неба су биле гараве
Кад сам сахрањивао их уз песму:
Леле, дуње ранке!
Људи су изгедали као пикавци
А сунце као проститутка
Којој је неко опалио шамар...

Осмеси тренутака сивих
Играли су ту-степ.

У нарочито опсежном говору
Истакао сам
Симпатичних покојника делатност и врлине.

Драгутин Марич — Београд

У ШТАМПИ

Т У М Б Е

ОД

Бранка Ве Пољанскога

НОВИ РИТАМ ПО КАЛДРМИ

У касну ноћ ћу завриснути.
Затрешћу нагнути фењер. Мрак.
Тајна грчи моје руке. Била је ноћ.
Снег је завејавао. Стојао сам на раскршћу
живота

Пут је био смрвнут и клизав.
Ноге коцкара су пропадале у лед.
Пелако су се будиле звезде сазнања.
(Знајте да не уздишем за месецом)
То је ноћ почетка и краја.
Вечита ноћ анти-анти-анти-свега.
Улице старог Нирнберга су труле.
Једно старо позориште.
Кулисе мокре од суза.
Мир — меланхолија -- балавост.
Човек умире.
Тако је било кад син рода Изрављева пољуби
Дете бачено са спартанских гора
Во вјеки вјеков у прошлости.
Облаци лете ко сиве стене.
Са њих се смеје каменитим смехом бог.
Још ме боле силне и бесконачне сузе.
Још ми својом крвљу месец љуби зенице.
О! кад ће проћи ноћ?
О! кад ће доћи оздрављење?
Још моја свест сагорева жар творнице.
Полуге се пропињу. Једна ми дира душу.
Морфиј капље. Ја мрем.
Готски храмови? Још ме стежу.

И после свега—иза бола за нову симетрију
Долази нови ритам по калдрми.
Са неба зазвони труба предаје.
Цркве се кренуше четвороношке у гимназије
Ха—не узбрасмо пролетајуће метеоре него
Зук точкова небеских двоколица.
Са земље пустише конопац од
Калуђерских мантија у црнину смрти.
Оздрављење долази.
У сунчаном сјају здравља купасмо се ја и
Христос

У зори живота сахранисмо мртвог Буду.
Мирно се купам. Централно грејање ме греје.
У заносу страсно плаках над симетријом
новог града

Рафаел није знао шта је симетрија.
Чекам да ме натакну на северни стожер.
То је мој најдивнији тренутак—
Чекам смрт.
Баћиће ме у катао да
Мотор брже хуји.

Војислав АВАКУМОВИЋ — Београд

МАКРОСКОП

Плаггијаторско мезе. Они који сепоносе на њом плитком књижевношћу, имадоше ових дана једно пријатно плаггијаторско мезе. Поводом ђачких на-пања, ко је боље прече? Шекспировог „Хамлета“ (чудне ми славе!) било је људи „од ауторитета“, који су смело тврдили, да је бољи превод оног бакалина Шекспирових производа -- која незна еуглески. Други су опет тврдили, да је бољшевизам крив, што је уопште дошло до оптужбе, због от-кријеног плагијата. Који ће их ђаво знати, да ли је већи књижевник онај, који зна еуглески, или онај који незна ни еуглески ни српски. По нашем не-литерарном мишљењу, боље би било уопште не бити преводац Шекспирових лимуната, а најбоље је -- не бити рђав песник ни рђав писац!

Ипак, судска расправа, и за нас није била без ин-тереса. Нека од оптужених назови - књижевника, дао је ову изјаву: „После рата у књижевности се појавио један покрет коме је био циљ да сруши све утврђене и позитивне вредности у књи-жевности исто онако, као што је бољшевизму био циљ да сруши све позитивне вредности у политици и држави. Вођа тога покрета код нас је био г. Све-таслава Стефановић“. -- Гле чудо! „Код нас“, ваљда на чубурском потоку! Почупала се два петла од неко имагинарно првенство у књижевности. (Најбољи докав, да они не живе више!) Ми други савремени знамо, да је споменути „један покрет“ једино зенитистички покрет у нашој поратној књижевности и уметности. А није сада, да то знају готово сва светска штампа (новине и часописи) и сви савремени књижевно-уметнички кругови од Тонга до Мадагаскара, од Мексика до Париза. Они свизнају, да је орган тога покрета међународни часопис „Зенит“, а његов вођ, оснивач, идеолог и конструктор, да је, нико други, него -- Љубомир Мицић. Јој, како то?...

Зенитистички покрет у свету. У овој години, зенитистички покрет који је једини активни пред-ставник наше земље, на светској утакмици нових културних вредности, био је много делатан.

Напр. „Sept Arts“, угледни седмични лист кога издаје клуб модерних архитек-ката, ликовних уметника и писаца у Брислу, доно-сио је прелотос у наставцима есеј Љуб. Мицића „Зенитизам“ на француском језику. Надаље, тај исти есеј, штампан је у најмодернијем немачком часо-пису „Der Sturm“, који излази већ 15 година у Берлину. Надаље, фрагменте из тога есеја, донео је у фељтону велики недерландски дневник „De Morgen“ са неколико ласкавих речи о Љуб. Мицићу. Исти лист, пре тога, гитампао је студију једног недер-ландског писца „Мл.“ да уметност поезије“ а за једи-ни пример те поезије, штампана је песма Љуб. Мицића „Речи у простору“ на француском језику, коју је вероватно прештампав из Зетске Антолог-ије. Надаље, италијански млади часопис „25“ штамп-пао је пему Љуб. Мицића „Аероплан без мотора“ на италијанском. Надаље, чешки часопис „Wohnungs- kultur“ гитампао је на немачком језику одговор на анкету од Љуб. Мицића „Трѐба уништити антисо-цијалну уметност“.

Сем свега тога, берлински дневник „Der Deutsche“ расписао је прошле године светску анкету о филму. Поред многобројних одговора од позваних напр. Луначарскога, Чаплина, Фајта, Шоа, Валдена -- штампани су одговори -- Љубомира Мицића и Бранка Ве Пољанскога!

Јој, како то -- вама ва чудо!

Велике зенитистичке манифестације у Сло-веначкој. „Човек са најмоћнијом фантазијом у Европи“, Бранко Ве Пољански, који је ових дана отпутовао за Париз, држао је месеца априла зени-тистичке вечерње у Љубљани и осталим варошима Словеначке. Његов поход је био триумфалан а прва вечерња је била сензационална. Песник је но-шен на рукама. Штампа је у почетку била лојална и коректна али та љубав није дуго трајала. Кле-рикална штампа уз помоћ угрожених књижевних кругова, отпчела је жучну кампању против зени-тазма, мешајући све то и са политичким блаом. Последња је била следећа: покрајински просветни савет, последњим актом пре своје ликвидације, ва-бранно је сва зенитистичка удружења по средњим школама, која је основао Пољански. Часопис „Зе-нит“ и зенитистичке књиге оглашене су за апо-крифне. Један ђак, који се је експонувао и свише заволео зенитистичку поезију -- истеран је из школе. А средњошколски наставник на Обртној Школи, сликар Чернигој, вато што је правио зенитистички декор и јавно пред публиком пружио руку Пољан-ском и поздравив зенитизам -- отпуштен је из др-жавне службе. Благо нама и благо нашој духовној слободи!

Овај нов докуменат о слободи духа, мисли и нових песника -- у атар Министру Просвете у Београду -- који вероватно није никада чуо да постоји какав „Зенит“ и какав зенитизам...

BIBLIOGRAPHIE MONDIALE

Revue -- Часописи -- Livres -- Књиге

Nous signalons ou commentons seulement les revues et les livres envoyés à la notre direction. Bележимо или коментаришемо само оне часописе и књиге, које су слаше нашем уредништву.

A. B. C. Basel Comité des directeurs.

Anthologie. Liège. Georges Linze.

7 Arts. Bruxelles. P. et V. Bourgeois, Flouquet, Maes, Monier.

Blok. Varsovie. M. Szczuka & T. Żarnowerowna.

Bytová kultura. (Wohnungs-kultur). Brno. Dr Boh. Markalous

Contimporanul. Bucaresti. Iancu & Vinea.

Der Sturm. Berlin. Herwarth Walden.

Het Overzicht. Antwerpen. Berckelaers & Peeters

Index. Roma. A. G. Bragaglia.

L'Esprit Nouveau. Paris. Ozenfant & Jeanneret.

Le Futurisme. Milano. F. T. Marinetti.

Le Théâtre Co-op. Genève. Meyer & Jean - Bard.

Ma. Wien. L. Kassak.

Pasmo Brno. A. Černik.

Philosophies. Paris. Pierre Morhange.

Stavba. Praha. Comité des directeurs.

The Next Call. Groningen. H. N. Werkman.

Le Mouvement Accélééré. Directeur Paul Dermée.

La Chispa, Buenos Aires.
Плажк. Софија.
Correspondance, Bruxelles.
La Nouva Venezia, Venezia.
Златоторг. Софија.
Les Feuilles Libres, Paris, Marcel Raval.
De Stijl- Leiden, Theo Van Doesburg.
Punct, Bucuresti, Scarlat Callimachi.
Periszkop, Arad, Szántó György.
25, Trieste, Giorgio Carmelich.
De Driehoek, Anvers, Jozef Peeters.
365, Budapest, Tamás Aladár.
Groupe d' Etudes Philosophiques & Scientifiques, Sorbonne, Paris.
Le Disque Vert, Bruxelles, Franz Hellens.
La Révolution Surréaliste, Paris, Pierre Naville et B. Péret.
Manomètre, Lyon, Emile Malespine.
Almanach Nowej Sztuki, Warszawa.
Artwork, London, Herbert Wauthier.
Diogenes, La Plata, Argentina.
I Giovani, Milano, T. Rosanigo — C. G. Ravelli.
Bouwkunde, Antwerpen, A. Francken, W. van den Broeck
Das Werk, Zürich, Dr. G. Gantner.
Бела Ренија, Београд Риста Ратковић.
Bibliografica, Catania.
Чаша Воде, Риста Ратковић.
Europe, Paris, Albert Crémieux, R. Arcos, L. Bazalgette.
Het Woord, Haag, Bob de Mets.
L' en dehors, Orléans, E. Armand.
Il cuore d' Italia, Bologna, Roberto Mandel.
Martin Fierro, Buenos Aires.
Mavo, Tokio, T. Murayama.
Noi, Roma, Enrico Prampolini.
Merz, Hannover, Kurt Schwitters.
Integral, Bucuresti, M. H. Maху.
Loming, Tartus, Estonie.
Lueurs, Cahier individualistes, Lyon.
Triptico, Coimbra, Portugal, Alberto de Nutra.
Уметност, Београд, Д. Јерковић и Д. Благојевић
18° latitude sud, Tananarive, Ile de Madagascar, Pierre Camo.
Oesophage, Bruxelles, E. L. T. Mesens.
Inicial, Buenos Aires, Roberto A. Ortelli.
Sozialistische Monatshefte, Berlin, Joseph Bloch.
Valoraciones, La Plata, Argentina, Carlos Américo Amaуа.

El Lissitzky und Hans Arp: Kunstsmen, Eugen Rentsch Verlag, Zürich/München.
Fran in Tone Kralj: Izdal «Klub Mladih» Ljubljana.
Céline Arnould: L' Apaisement de l' Eclipsé, Passion en deux actes précédé de Diorama.
Edition «Les Erivaines Réunis» Paris.
Karel Teige: Film, Nakl. Václava Petra, Praha Bubeněč.
Arthur Segal & Nikolaus Braun: Lichtprobleme der bildenden Kunst, Berlin.
Simon Felshin: Poems for the New Age, Cop. by Thomas Seltzer, New-York.
Никола Т. Бурић: Војвода Дојчин, Београд
André Breton: Manifest du Surréalisme, Aux Editions du Sagittaire chez Simon Kra, Paris.
Maksime Gorki: Léine et le paysan russe, Aud Editions du Sagittaire chez Simon Kra Paris.
Antologie de la nouvelle poésie française, Aud Editions du Sagittaire chez Simon Kra Paris.
Jean Pougny et Xana Boguslavska, Catalogue d' Exposition.
Léon Chauoy: Le feu sur la Banquise, Poèmes, Edition «L' Equerre» Bruxelles.
Јован Поповић: Хаџија Вечности, Песме, Београд.
Linoleumsneden van Leerlingen eener H. B. S. V. Uit. J. G. Jordens, Groningen
Kurt Liebmann: Das Kosmische Werk, Dion-Verlag, Liebmann & Mette, Dessau.
Alberto Hidalgo: Simplismo, Buenos Aires, Editorial El Inca, Mexiko.
Internationale Ausstellung, Bielefeld.
Ервст Толер: Ден на Пролетаријата, Издање „Плажк“ Софија, Превео Гео Милев.
Juljan Przybos; Sruhi, Wydane, »Zwrotnica«, Pan Europa par Coudenhove — Calergi, Edition »L'ers«, Lion.
Franco Casavola: Avalamento alla pazzia, Ed. di, »Poesia« Milano.
Гео Милев: Септемвриј, Издање „Плажк“ Софија.
M. Seuphor: Te Parijs in trombe, Uitg. »Het Overzicht«, Antwerpen.
M. Seuphor: Wenduene aan zee, Uitg. »Het Overzicht«, Antwerpen.

ШТО НЕ ЗНАШ ПИТАЈ

Универзални Информациони Биро

„АРГУС“

Кнез Михаилова ул. 35., Тел. 6-25.

БЕОГРАД

(Пасаж Академије Наука.)

ЂУРА ЈАНОШЕВИЋ

Београд — Палата Академије Наука — Тел. 27-98.

ОДЕЛЕЊЕ ЗА КОНФЕКЦИЈУ

ОДЕЛЕЊЕ ЗА ГАЛАНТЕРИЈУ

Београд — Палата Академије Наука — Тел. 27-98.

ЂУРА ЈАНОШЕВИЋ

Издавачка Књижарница ГЕЦЕ КОНА

БЕОГРАД -- Кнез Михајлова 1

ФИЛОЗОФИЈА

- Дарвин Чарлс: *Човеково порекло* 30.—
 Јерусалем Вин: *Увод у Филозофију* 50.—
 Јерусалем Вин: *Увод у психологију* 30.—
 Кнежевић Божа: *Закон реда у историји* . . . . . 20.—
 Марковић Др. Сима: *Из науке и филозофије* . . . . . 20.—
 Петронијевић Бр. Др.: *Шопенхауер, Ниче, Спенсер* . . . . . 20.—

КЊИЖЕВНОСТ, УМЕТНОСТ, КРИТИКА

- Барбис Анри: *Пакао, Роман, пре- вео с Француског М. С. Пијаде* 30.—
 Васић Милоје, *Архитектура и Скулптура у Далмацији* . 80.—
 Лазаревић Бранко: *Импресије из Књижевности Књ. I* . . . . . 20.—
 Лазаревић Бранко: *Импресије из Књижевности Књ. 2* . . . . . 25.—
 Лазаревић Бранко: *Пролегомена за једну теорију естетике* . 30.—
 Петровић Вељко: *Померене савести* 18.—
 Скерлић Јован: *Историја Нове Српске Књижевности велико илустровано издање* . . . . . 80.—
 Исто мало издање . . . . . 40.—
 Скерлић Јован: *Писци и књиге свеска I—VII свака по* . . . . . 12.—
 Станковић Борисав: *Наш Божик* 3.—
 Стефановић: *Погледи и покушаји* 12.—
 Стефановић: *Строфе и Ритмови* 12.—
 Цанкар: *За крстом* . . . . . 10.—
 Шантић Алекса: *Песме са сликом песниковом* . . . . . 25.—

МУЗИКА

- Бинички Ст.: *Спава мома. По пољу киша... Кад ја виђех очи твоје и Да су мени очи твоје, за певање уз пратњу клавира* . 10.—
 Кољевић: *Вилан вео, за клавиру 2 руке* 50.—
 Христић Стеван: *Чучук-Стана. Три песме. За један глас и пиано форте (Речи од Малорада Петровића)* . . . . . 10.—
 Мокравац Ст. Ст.: *Сраско Народна Црквено Појање. I. Осмо ласник* . . . . . 60.—
 Мокравац Ст. Ст.: *Црквено Појање у шри гласа: 1 Служба Св. Јована Златоустог, 2 Молитва ма Богородици, 3 Спаси ни Сине Божји, 4 Крсту твојему почлавајемсја, 5 Јелици во Христа, 6 Песме при вевчању и рукополагању, 7 Три водо- омећења, 8 Песме при опелу* . . . . . 30.—

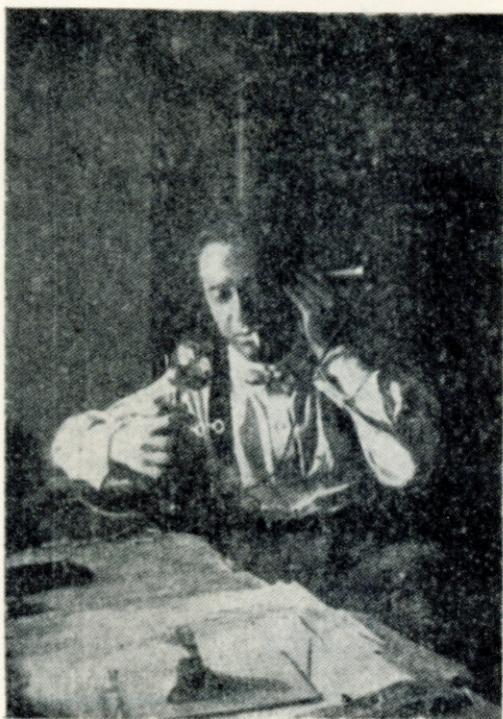

Photo Fran Ebel — Belgrade

ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР
ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР

!АЛО!

ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР
ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР—ФУТУР

Футур

Футур

Футур

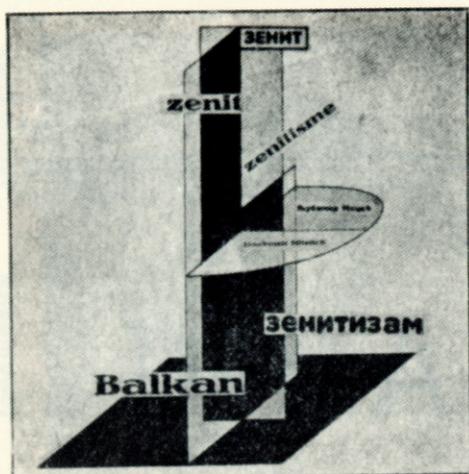
Футур

Телефон 29 - 45 Телефон

МОДЕРНИ АТЕЉЕ

За декоративно сликарство
за велике фирме и рекламе
за све унутрашње и спољне
радове нових грађевина

Београд — Књигиње Љубице 34

ЗЕНИТ међународни часопис

— календар нове уметности и савременог живота —

уредник и оснивач **Љубомир Мицић**

БЕОГРАД Обилићев Венац бр. 36

ZENIT revue internationale

calendrier de l'art nouveau et de la vie contemporaine

directeur
fondateur **Lioubomir Mitzitch**

BELGRADE Oblitchev Venatz No. 36

Часопис излази једанпут месечно на за-
препашћење свих Срба и осталих великих
народа — без зенитистичког духа.

Једини часопис у свету који штампа само
необјављене рукописе у свим оригиналним
језицима на глобусу.

Годишња претплата 100 динара.

Свеска у продаји 10 динара.

Огласи се примају у свим језицима.

ЦЕНЕ ОГЛАСИМА које важе само за једно оглашење
СПРЕДА $\frac{1}{1}$ -- 1.500 д; $\frac{1}{2}$ -- 800 д; $\frac{1}{4}$ -- 450 д.
У ТЕКСТУ $\frac{1}{1}$ -- 2.000 „; $\frac{1}{2}$ -- 1.200 „; $\frac{1}{4}$ -- 800 „;
ПОЗАДИ $\frac{1}{1}$ -- 1.200 „; $\frac{1}{2}$ -- 650 „; $\frac{1}{4}$ -- 375 „;

La revue parait chaque moi epatant tous les Serbes
et tous les autres grandes nations — sans d'esprit
zenitiste.

Dans le monde entier seulement notre revue publie les
manuscrits inedites et originaux en toutes les langues
du globe.

Abonnement d'un an pour tous les pays etrangers: 40
francs. Prix du numero 4 francs.

On annonce en toutes les langues.

ЗЕНИТ - ГАЛЕРИЈА НОВЕ УМЕТНОСТИ

Amerique	: Lozowick
Belgique	: Peeters
Danemark	: Hanzen
France	: Delaunay
	: Gleizes
Hollande	: Wil inck
Hongrie	: Medgyes
	: Moholy-Nagy
Allemagne	: Behrens-Hangeler
	: Freudena
Russie	: Archipenko
	: Gringoff
	: Zadkine
	: Kandinsky
	: Lissitzky
	: Charchoune
Serbie SHS	: Bielitich
	: Bi ler
	: Foretitch
	: Getzan
	: Klek
	: Petrov
Italie	: Paladini

ZENIT - GALERIE DE L'ART NOUVEAU

L'oeuvres zenitistes imprimées

— Edition ZENIT Belgrade —

Бранко Ве Пољански
-- ПАНИКА ПОД СУНЦЕМ --
Цена 10 динара
Poliansky: Panique sous le soleil

Маријан Мџац
-- ФЕНОМЕН МАЈМУН --
Зенитистички роман -- Цена 15. дин.
Mikatz: Singe phémomène

Љубомир Мицић
-- КОЛА ЗА СПАСАВАЊЕ --
Цена 15 динара
Mitzitch: Chars de sauvetage

Маријан Мџац
-- ЕФЕКТ НА ДЕФЕКТУ --
Цена 10 динара
Mikatz: Effet sur Deffet

Мицић/Архипенко
-- НОВА ПЛАСТИКА --
Цена 100 динара
Mitzitch/Archipenko: Plastique nouvelle

Штампарија „ЗАШТИТА“, Студеничка бр. 62. Телефон 2-24. -- Београд.
М. Јанковић, Т. Лекић, Ј. Стошић.